

Nemzeti Tehetség
Program

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

A felső tagozatosok helyesírási hibái

Soczó Daniella (soczó.daniella@gmail.com)

Gál Ferenc Egyetem Pedagógiai Kar

„Az előadás a „Szakkollégiumok tehetséggondozó programjainak támogatása” című, NTP-SZKOLL-25-0020 azonosítójú pályázati program keretében valósul meg.”

Kutatás indulása

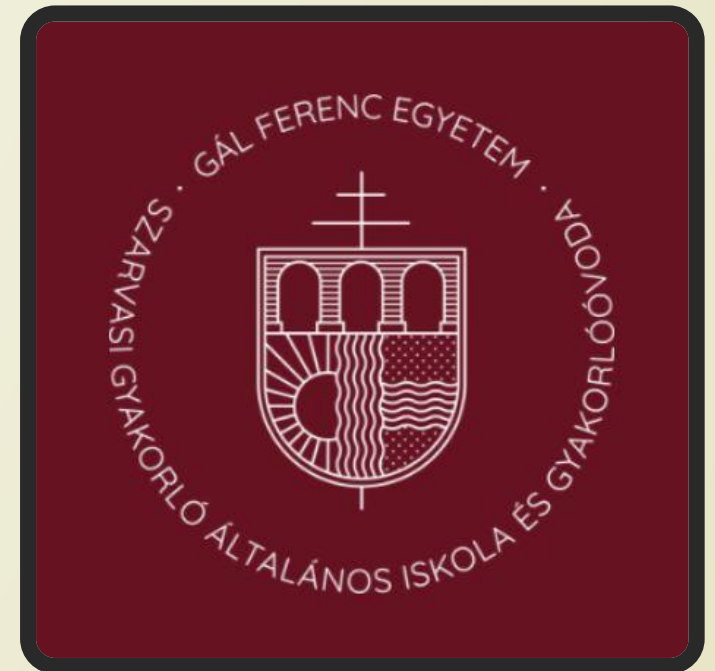
- Soczó Daniella, Gál Ferenc
Egyetem Pedagógiai Kar, tanító
szak
- Témavezető: Szarka Péter főiskolai
docens
- Írásbeli kommunikáció minősége
- Helyesírás az iskolában

EGYETEM

Kutatás bemutatása - alapadatok

- ❑ Kutatás helye: Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda
- ❑ Életkor: 11-12. év (5-6. osztály)
- ❑ Minta: összesen 111 szöveg
 - ❑ 17 db fogalmazás 5. osztály
 - ❑ 81 db fogalmazás 6. osztály
 - ❑ 13 db tollbamondás 5. osztály

Előzetes feltevések

Típushibák:

- j-és ly-s szavak
- Igekötők
- Idegen szavak
- Régies szavak
- Ékezet
- Kicsi és nagy kezdőbetűk
- Földrajzi nevek
- Magánhangzó- és mássalhangzótvények

Nyelvi tudatosság – olvasástanítás – helyesírás

A helyesírás és az olvasástanítási módszerek összefüggései

A szótag és a szótagolás fontosságáról

„a helyesírási készség csakis az olvasási készséggel párhuzamosan alapozható meg, s ezért nem mindegy, hogy milyen olvasástanítási módszert követünk. Olvasni mindegyikkel megtanul valahogy előbb-utóbb a gyerek, de írni nem.”

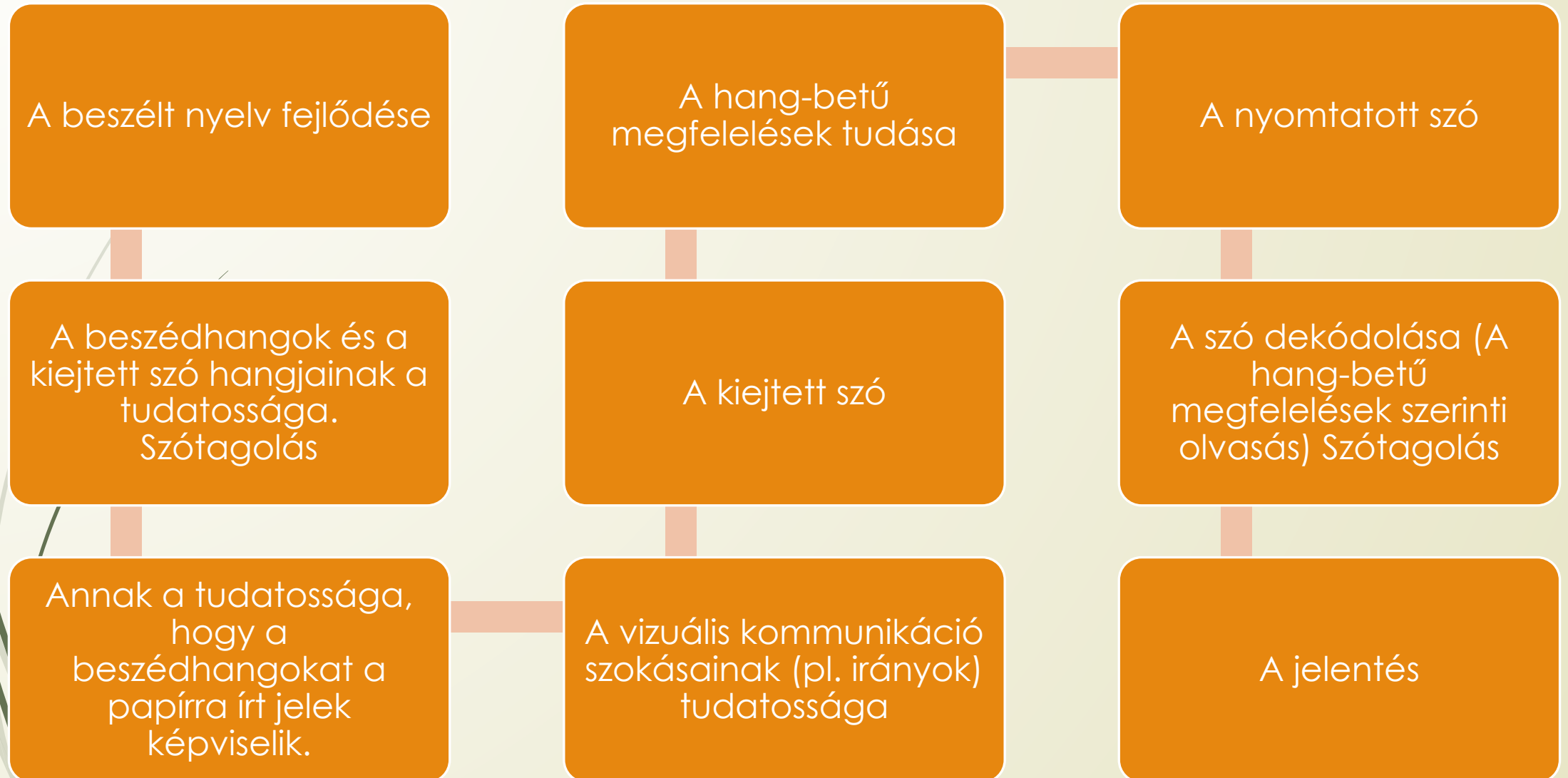

Az olvasás mint készség

- Valamilyen céllal végzett, hasznos, komplex tevékenység, mely gyakorlást igényel (John Downing)
- Elsajátításának szakaszai: megismerés, elsajátítás és automatizálás
- Nyelvi tudatosságra vonatkozó kísérletek
- Tantárgytörténetből levont tanulságok és a szakmai tapasztalat
- A szótagolás fontossága

Optimális modell

Lengyel Zsolt vizsgálata (1998)

- 350 4. osztályos debreceni gyermek (10 éves korosztály)
- 15 feladatból álló teszt írásbeli válaszai (mondatok) – kb. 1000 db hiba
- Hibatípusok:
 - Betűcsere
 - Kvantitás- és ékezetjelölés
 - Betűkihagyás
 - Egybeírás
 - Felesleges betűk beiktatása
 - Szövegtagolás
 - Különírás
 - Ékezettel kapcsolatos (többszörös) hibák
 - Egyéb, a fentiekhez be nem sorolható hibák
 - Betűnél nagyobb egység kihagyása

Elemzések

Hibák azonosítása

Hiba okának megállapítása

Grammatikai magyarázat

Javítási megoldás

Csoportosítás

Fonológiai és morfo-fonológiai hibák:

- betűtévesztés
- félrehallás
- j / ly
- időtartambeli hibák
- magán- és mássalhangzótörvé-nyek
- analógiás hibák

Alaktani és szófajtani hibák:

- ige- és névszó keverése

idegen szavak

Formális hibák

Amíg a világ lesz,
a lesz mindig egy esz lesz.

- ❑ Tanult helyesírási szabályok helytelen alkalmazása
- ❑ Javítás módszerei: szabály ismétlése, gyakorlása
- ❑ Egyes esetekben segíthetjük a gyerekeket mondókákkal, versikékkel, rigmusokkal.

Példák:

1. „akadájon”, „pocsoja”, „szobályába”
2. „tuddmeg”, „be engedtek”, „beszeretnék számolni”

„Károly, Mihály, Orsolya...
Mindnek van egy tarsolya.
Tarsolyukban mi lehet?
Nézzünk bele gyerekek! „

Egybeírás

„errefelelte”

„aztmondtamneki”

„Timinéni”

„furcsahangokat”

Országnevek és népnevek helyesírása

- Idegennyelvi (angol) hatás?
- Hiba: tulajdonnevek és köznevek eltérő helyesírása
- Játékos gyakorló feladatok

„Németek”

„Szarvasiak”

„Békésszentandrás
ak”

„Mongorok”

„Francia”

„franciaország”

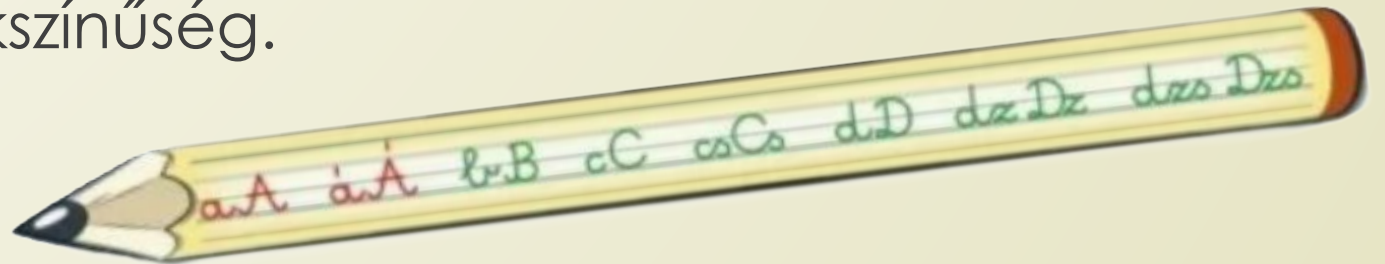

Magánhangzó- és mássalhangzótörvények

- Rövidülés: „eltünt” „berugtak”
- Zöngéesség szerinti részleges hasonulás: „elbúcsúsztunk” „elfogattam” „elutasztunk”
- Teljes hasonulás: „attak” „kincsel” „ara” „ezel” „Györgyel” „báttya” „Miklósál”
- Rövidülés: „megszáltunk” „lopót tárgy”
- Elízió: „montuk” „ijezgettük”
- Összeolvadás: „ecer”

Összegzés

- A gyakorlós gyerekek többnyire jó helyesírók.
- Az 5-6. osztályos gyerekek helyesírási hibái nagy része formális hiba.
- A logikus hibák mögött általában a kiejtéstől eltérő írásmód áll.
- Nagyon fontos a tanítók, tanárok szerepe és a módszertani sokszínűség.

Kutatás folytatása

- Eredmények összevetése más hazai és nemzetközi vizsgálatokkal
- Kutatás megismétlése, változások vizsgálata
- Más korosztályok mérése
- Más iskolák, városok bekapcsolása a kutatásba
- Helyesírási hibák összehasonlítása írott és gépelt szövegekben

Források

- Adamikné Jászó, A. (1996). A beszédpercepció fejlettségének szerepe az olvasás-írás elsajátításában és tanításában. In Gósy, M. (Ed.), *Gyermekkorai beszédészlelési és beszédmegértési zavarok* (pp. 228 – 251). Nikol.
- Adamikné Jászó, A. (2003). A helyesírás és az olvasástanítási módszerek összefüggései. In Adamikné Jászó, A. *Csak az ember olvas: Az olvasás tanítása és lélektana* (pp. 42 – 44). Tinta Könyvkiadó.
- Adamikné Jászó, A. (2003). A szótag és a szótagolás fontosságáról. In Adamikné Jászó, A. *Csak az ember olvas: Az olvasás tanítása és lélektana* (pp. 49 – 52). Tinta Könyvkiadó.
- Adamikné Jászó, A. (2003). Nyelvi tudatosság – olvasástanítás – helyesírás, In Adamikné Jászó, A. *Csak az ember olvas: Az olvasás tanítása és lélektana* (pp. 33 – 41). Tinta Könyvkiadó.
- Adamikné Jászó, A. (2008). *Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig*. Trezor Kiadó.
- Adamikné, Jászó, A. (Ed.) (2007). *A magyar nyelv könyve*. Trezor Kiadó.
- Gósy M. (1999). *Pszicholingvisztika*. Corvina.
- Keszler B. (Ed.) (2000). *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Koós I. (Ed.) (2014). *Az anyanyelvi nevelés tantárgy-pedagógiája*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Lengyel Zs. (1999). *Az írás. Kezdet – folyamat – végpont: Az írástanulás pszicholingvisztikai alapjai*. Corvina.
- Magyar Tudományos Akadémia (2021). *A magyar helyesírás szabályai 12. kiadás*. Akadémiai Kiadó.
- N. Kollár K. & Szabó É. (Eds.) (2017). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I*. Osiris Kiadó.
- Palotás M. (1996). Beszédészlelési zavar tükröződése a helyesírásban beszédhibás tanulóknál. In Gósy, M. (Ed.), *Gyermekkorai beszédészlelési és beszédmegértési zavarok* (pp. 182 – 187.). Nikol.
- Pléh Cs. (2013). *A lélek és a nyelv*. Akadémiai Kiadó.
- Vajda Zs. (1999). *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó.

„A nyelv nem lehet egyszerű,
mert az ember nem egyszerű,
aki beszél.”

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

